



Istungidokument

B9-0439/2023

16.10.2023

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

nõukogu ja komisjoni avalduste alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

Serbia ja Kosovo vahelises dialoogis hiljuti kujunenud seisu kohta, sealhulgas olukorra kohta Kosovo põhjapoolsetes haldusüksustes (2023/2880(RSP))

Klemen Grošelj, Malik Azmani, Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Katalin Cseh, Ilhan Kyuchyuk, Nathalie Loiseau, Karen Melchior, Javier Nart, Nicolae Dragoș Pîslaru, Ioan Dragoș Tudorache, Hilde Vautmans fraktsiooni Renew nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon Serbia ja Kosovo vahelises dialoogis hiljuti kujunenud seisukohta, sealhulgas olukorra kohta Kosovo põhjapoolsetes haldusüksustes (2023/2880(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Kosovo ja Serbia kohta,
 - võttes arvesse ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Serbia Vabariigi vahelist stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut¹ ning ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ja teiselt poolt Kosovo vahelist stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut²,
 - võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Josep Borrelli 24. septembri 2022. aasta avaldust Kosovo politseiametnike vastu toime pandud rünnaku kohta,
 - võttes arvesse 19. aprilli 2013. aasta esimest kokkulepet põhimõtete kohta (Brüsseli kokkulepe), millega reguleeritakse suhete normaliseerimist Serbia ja Kosovo valitsuste vahel, ja 25. augusti 2015. aasta kokkuleppeid ning käimasolevat ELi vahendatud dialoogi suhete normaliseerimiseks,
 - võttes arvesse 27. veebruari 2023. aasta Brüsseli kokkulepet ja 18. märtsi 2023. aasta Ohridi raamlepingut ning selle rakendusliisa,
 - võttes arvesse 6. detsembri 2022. aasta ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumisel vastu võetud Tirana deklaratsiooni,
 - võttes arvesse tulemusi, mille andis komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 27. veebruaril 2023 korraldatud kõrgetasemeline kohtumine, kus käsitleti Kosovo ja Serbia vahelise suhete normaliseerimise suunas liikumise kokkulepet,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et olukord Põhja-Kosovos on mitu kuud halvenenud, eelkõige pärast 2023. aasta aprillis toimunud kohalike valimisi, mida Kosovo suurim serblaste erakond – serblaste nimekiri – pärast Kosovo institutsioonidest lahkumist boikoteeris; arvestades, et 2023. aasta mais puhkesid Põhja-Kosovos kokkupõrked, mille tagajärjel sai vigastada 25 Kosovo rahuvalvejõudude (KFOR) rahuvalvajaid;
- B. arvestades, et 24. septembril 2023 toimus Põhja-Kosovos Banjskas koordineeritud ja keerukas poolsõjaline rünnak, milles osales kümneid serblaste paramilitaarjõududesse kuuluvaid isikuid, kes ründasid Kosovo politseiüksusi, mille tagajärjel hukkus üks Kosovo politseiametnik ja sai vigastada veel kaks; arvestades, et relvastatud rühmitus

¹ ELT L 278, 18.10.2013, lk 16.

² ELT L 71, 16.3.2016, lk 3.

otsis seejärel varjupaika Banjska kloostri, millega seati ohtu palverändurid ja mis nõudis Kosovo erivägede sekkumist, mis tõi kaasa kolme relvastatud isiku surma ja mitme isiku vahistamise;

- C. arvestades, et Kosovo ametivõimud konfiskeerisid pärast mõnede relvastatud isikute vahistamist relva-, laskemoona- ja sõidukite arsenali; arvestades, et enamik konfiskeeritud relvadest olid toodetud Serbias ja mõned olid läbinud Serbia riiklikud hoolduskeskused, samas kui konfiskeeritud relvade liik ja kogus viitavad sellele, et tegemist oli olulise koordineeritud operatsiooniga; arvestades, et Kosovo ametivõimud väitsid, et Serbia riik oli juhtunusse kaasatud;
 - D. arvestades, et Kosovo põhjaosa peamine mõjusik Milan Radoičić, kes on Serbia presidendi Aleksandar Vučići liitlane ja oli kuni viimase ajani serblaste nimekirja juhi asetäitja, on tunnistanud asjaomase intsidendi korraldamist ja selles osalemist; arvestades, et Milan Radoičić on olnud alates 2021. aastast USA sanktsioonide loetelus organiseeritud kuritegevuses osalemise eest;
 - E. arvestades, et pärast seda, kui Serbia ametivõimud olid teda lühidalt kinni pidanud ja küsitlenud, vabastas Belgradi ülemkohus Milano Radoičići; arvestades, et Serbia president Aleksandar Vučić keeldus Milan Radoičići Kosovole väljaandmisest, Serbia valitsus kuulutas kolme surnud serblase tõttu välja riikliku leinapäeva ning režiimiga seotud meedia ülistas neid märtritena;
 - F. arvestades, et pärast rünnakut lähetas Serbia ajutiselt Kosovo piirile lisavägesid, mis teravdas juba niigi pingelist olukorda veelgi; arvestades, et need vahejuhtumid on süvendanud piirkonnas ebastabiilsust ning õõnestanud Serbia ja Kosovo vahelist dialoogi;
 - G. arvestades, et vaatamata ELi poolt viimastel kuudel tehtud vahenduspüüdlustele ei ole Serbia ja Kosovo suutnud teha edusamme oma suhete normaliseerimise suunas;
 - H. arvestades, et nii Serbia kui ka Kosovo soovivad ELiga ühineda; arvestades, et EL on Kosovo ja Serbia suurim rahastaja, kaubanduspartner ja investor; arvestades, et EL toetab Serbia ja Kosovo pühendumist Euroopa integratsioonile, eelkõige ühinemiseelse abi instrumendi (IPA III) ja Lääne-Balkani riikide majanduskava kaudu;
1. mõistab teravalt hukka 24. septembril 2023 Banjska külas toimunud rünnaku ning väljendab solidaarsust ohvrite ja nende perekondadega;
 2. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid tõhustaksid koostööd Kosovo institutsioonidega, Euroopa Liidu õigusriigimissiooniga Kosovos (EULEX) ja KFORiga, et selgitada välja kõik selle rünnakuga seotud üksikasjad ning teha kindlaks ja tuua kohtu ette kõik isikud, kes vastutavad selle kavandamise, rahastamise ja läbiviimise eest; kutsub Serbia ametivõime üles tegema käimasolevas uurimises täielikku koostööd; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid valmistaksid uurimise tulemuste põhjal ette sihipärased sanktsioonid 24. septembri 2023. aasta Banjska rünnaku korraldajatele, rahastajatele ja toimepanijatele;
 3. mõistab hukka selle tõsise julgeolekuintsidendi käsitlemise Serbia ametivõimude poolt, sealhulgas vägede lähetamise Kosovo piiri lähedale, katsed Kosovot destabiliseerida,

soovimatuse uurimises koostööd teha, leebe suhtumise rünnaku korraldajatesse ja toimepanijatesse ning Serbia juhtide poolt kriisi ajal kasutatud retoorika; kutsub Serbia ametivõime üles viima oma väed ja raskerelvad Kosovo piirilt kooskõlas varasemate kokkulepetega täielikult välja;

4. kutsub KFORi ja EULEXi üles viima Kosovo põhjaosas läbi korrapäraseid ühiseid julgeolekuhindamisi, et hinnata julgeolekuolukorda ja keskenduda rohkem organiseeritud kuritegevuse olulisele rollile selles piirkonnas toimuvates arengutes; väljendab heameelt KFORi hiljutise tugevdamise üle ja nõuab tungivalt, et NATO liikmesriigid kaaluksid rahuvalvejõudude edasist tugevdamist; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid veelgi EULEXi üksusi kohapeal, eelkõige Kosovo põhjaosas, ning tugevdaksid vajaduse korral ajutiselt oma rolli julgeolekuküsimustele reageerijana Kosovo põhjaosas;
5. mõistab hukka kõigi Kosovo kodanike, KFORi vägede, õiguskaitseasutuste ja meedia vastu suunatud vägivallaaktid Kosovo põhjaosas; nõuab kõigi nende juhtumite kiiret, läbipaistvat ja põhjalikku uurimist ning kõigi nende toimepanijate vastutusele võtmist ja karistamist; rõhutab, kui oluline on teha kõik mis võimalik, et parandada ebakindlat julgeolekuolukorda ning leevendada võimalikke pingeid ja/või konflikte põhjustavaid tegureid;
6. kutsub Serbiat ja Kosovot üles mõistma hukka kõik vägivalla vormid ja provokatsiooniaktid, nõudma vaoshoitust ja lõpetama viivitamatult igasuguse tegevuse, mis võib pingeid veelgi teravdada; kutsub Serbiat ja Kosovot üles hoiduma ühepoolsest tegevusest, mis võib õhnestada rahu ja stabiilsust piirkonnas, ning tegema selle asemel aktiivselt tööd vaidluste rahumeelseks lahendamiseks ELi vahendatava dialoogi kaudu;
7. kutsub Kosovo ja Serbia juhte üles kinnitama oma pühendumust Ohridi lepingule ja varasematele ELi vahendusel sõlmitud lepingutele, astuma usaldusväärseid samme nende rakendamiseks ning osalema aktiivselt ja konstruktiivselt ELi vahendatavas dialoogis, et lahendada lahendamata küsimused ja normaliseerida suhted, vältides samal ajal mis tahes retoorikat või tegevust, mis võiks dialoogiprotsessi takistada; nõuab, et EL tugevdaks oma rolli vahendajana Serbia ja Kosovo dialoogis ning Lääne-Balkani riikides üldiselt;
8. kordab oma nõudmist, et mõlemad pooled rakendaksid heas usus ja aegsasti kõiki asjakohaseid kokkuleppeid, sealhulgas juba kokkulepitud põhimõtetel põhineva serblaste enamusega omavalitsuste liidu/ühenduse loomist; on veendunud, et lõplik ja terviklik lahendus suurendab koostööd, stabiilsust ja heaolu piirkonnas laiemalt ning tagab mõlema rahva püsiva lepitamise, mis on mõlema riigi ELiga integreerumise eeltingimus;
9. rõhutab, et suutmatuse rakendada ELi vahendusel sõlmitud kokkuleppeid ja edusammude puudumine suhete normaliseerimisel ohustab kahe riigi ELiga integreerumise väljavaateid; toonitab, et suhete normaliseerimine on oluline mõlema riigi edusammude jaoks ELi liikmesuse suunas; nõuab, et EL võtaks ühinemiseelse abi raames meetmeid nende suhtes, kes kokkuleppeid ei järgi;
10. nõuab organiseeritud kuritegevuse vastase rahvusvahelise ja piiriülese koostöö suurendamist; peab kahetsusväärseks, et selliste juhtumite uurimisel ja nende eest

vastutusele võtmisel on tehtud vähe edusamme; väljendab muret keerulise olukorra pärast võitluses organiseeritud kuritegevusega Kosovo põhjaosas, kus kuritegelikud jõugud jätkavad tegevust, mis kahjustab Kosovo elanike elu ja tulevikuväljavaateid põhjapoolsetes omavalitsustes;

11. peab kahetsusväärseks, et Serbia on taasalustanud Kosovo mittetunnustamise kampaaniat; kutsub Serbiat üles hoiduma katsetest isoleerida Kosovot rahvusvahelisest üldsusest, võideldes selle tunnustamise vastu või jättes riigi rahvusvahelistest organisatsioonidest välja;
12. peab kahetsusväärseks, et Serbia natsionalistlikud erakonnad ergutavad kohtuasutusi boikoteerima; mõistab hukka 23. aprillil 2023. aastal toimunud Põhja-Kosovo kohalike valimiste boikoteerimise serblaste nimekirja – Põhja-Kosovo peamise partei – poolt ning serblastest opositsioonipoliitikute hirmutamise; peab kahetsusväärseks valitsuse nõudmist jätta põhjapoolsetes omavalitsustes linnapeadeks Kosovo albaanlaste kogukonda kuuluvad kodanikud, hoolimata väga madalast valimisaktiivsusest, kuna nende vähene legitiimsus takistab Kosovo albaanlaste ja serblaste kogukondade lepitus- ja integratsiooniprotsessi; nõuab, et asjaomases piirkonnas korraldataks viivitamata uuesti kohalikud valimised, kus kõik erakonnad osaleksid täielikult vabade ja õiglaste põhimõtete alusel;
13. kutsub Kosovot üles tegelema kõigi valimisprotsessi allesjäänud puudustega ja rakendama täielikult ELi valimisvaatlusmissioonide asjaomaseid soovitusi ning tagama vaba ja õiglase valimisprotsessi kõigile erakondadele;
14. peab kahetsusväärseks, et algatused kaasata serblaste kogukond Kosovo poliitilistesse, sotsiaalsetesse ja majanduslikesse struktuuridesse on endiselt väga piiratud; kordab oma üleskutset Kosovo ametivõimudele parandada sisedialoogi Kosovo serblaste sõltumatute kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et suurendada usaldust, hõlbustada Kosovo serblaste igapäevaelu, integreerida nad edukalt ja tagada keskkond, mis soodustab püsivat lepitust kahe rahva vahel;
15. kordab, et Kosovo serblased peavad tagasi pöörduma institutsioonidesse, julgustades samal ajal valitsust märkimisväärselt suurendama jõupingutusi nende taasintegreerimiseks; kinnitab veel kord, et leppimine ja serblaste kogukonna kaasamine Kosovos on hädavajalik riigi stabiilsuse tagamiseks ning Priština ja Belgradi suhete normaliseerimiseks;
16. kutsub Serbia ametivõime, kõrgetasemelisi poliitilisi esindajaid ja ametnikke üles hoiduma halvustavast keelekasutusest seoses ELi vahendatud läbirääkimisprotsessi, ELi Lääne-Balkani poliitika ja ELi üldise laienemisprotsessiga, kuna selline käitumine võib vähendada üldsuse toetust ELi poliitikale ja ELi laienemisele üldiselt;
17. mõistab hukka Venemaa katsed avaldada mõju Lääne-Balkani riikidele kultuuriliste, etniliste ja religioossete lahkhelide ära kasutamise ning demokraatiat pooldavate jõudude destabiliseerimise teel; nõuab täielikku selgitust Venemaa võimaliku rolli kohta Banjskas toimunud rünnakus;
18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele

esindajale, Kosovo presidendile, valitsusele ja parlamendile, Serbia presidendile, valitsusele ja parlamendile, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile, ÜRO-le ja Euroopa Nõukogule.